

Socialdepartementet

Remiss om Förbättrade möjligheter för barn att utkräva sina rättigheter enligt barnkonventionen (SOU 2023:40), svar senast 2024-02-19

Er beteckning: S2023/02794

Sammanfattning

Lännsstyrelsen i Jönköpings län (hädanefter "Lännsstyrelsen") tillstyrker utredningens förslag om att Sverige bör ratificera det fakultativa och tredje tilläggsprotokollet till barnkonventionen om ett klagomålsförfarande. Lännsstyrelsen ser det som positivt att Sverige på så sätt ökar sin ambition att följa artikel 4 i barnkonventionen.¹ Att Sverige ratificerar det tredje tilläggsprotokollet är även i linje med FN:s barnrättskommittés senaste rekommendationer till Sverige 2023.

Lännsstyrelsen tillstyrker inte utredningens förslag i nuvarande form gällande Lännsstyrelsens uppdrag som beskrivet i kapitel 11.4.4. Lännsstyrelsen instämmer i utredningens bedömning att arbetet med att göra offentliga verksamheter kända, tillgängliga och anpassade för barn behöver förstärkas och ser det som fortsatt positivt att vara länken till regionala och lokala aktörer i syfte att förstärka barnets rätt till information, delaktighet och kännedom om sina rättigheter. Dock vill Lännsstyrelsen betona utmaningen med nuvarande förslag på uppdrag i kombination med förslag på medföljande resurser. Lännsstyrelsen lägger fram ett alternativt förslag på uppdrag under rubrik 11.4.4.

¹ Artikel 4 i barnkonventionen: staten åläggs att vidta alla lämpliga lagstiftande, administrativa och andra åtgärder för genomförandet av rättigheterna i barnkonventionen. I första hand ska barnets bästa alltid beaktas.

Länsstyrelsen tillstyrker utredningens förslag om att staten ska bidra till etableringen av barnrättsbyråer inom civilsamhällesorganisationer som erbjuder verksamhet med oberoende barnombud. Dock vill Länsstyrelsen betona att vi ser ett fortsatt stort behov av att närmare utreda och precisera barnombudets roll, då den i utredningens förslag framstår som komplex och otydlig. Länsstyrelsen beskriver detta närmare under rubrik 12.8.1.

Länsstyrelsen ser vidare fortsatt övergripande behov av att nationella myndigheter samverkar och samordnar sig för att underlätta arbetet med barnets rättigheter på regional och lokal nivå. Länsstyrelsen föreslår därför att Barnombudsmannen får i uppdrag att samarbeta med andra nationella myndigheter som har kompetens om olika grupper av barn, vid framtagande av information till barn. Till exempel vill Länsstyrelsen uppmärksamma kompetensen som finns inom Specialpedagogiska skolmyndigheten, SPSM, och Myndigheten för delaktighet, MFD, gällande barn med funktionsnedsättningar. Länsstyrelsen vill även betona vikten av dialog med SKR vid framtagandet av information och metodstöd, samt spridning och implementering av dessa.

Länsstyrelsen vill vidare understryka att det behövs ett fortsatt fokus på samverkansinsatser inom de tre deluppdrag med vidhängande förslag som ges av utredningen. De förslag på insatser och aktiviteter som ges är beroende av samverkan mellan varandra för att fungera så bra som möjligt. Till exempel behöver förslagen inom utredningens andra deluppdrag (övergripande förslag som rör tillgänglighet, vägledning och information med mera) synkroniseras mer med varandra, i syfte att motverka att arbete sker i stuprör i olika organisationer och verksamheter. Aktörer som blir ansvariga för att skapa digitala plattformar med information till barn, samt metodstöd för att stödja verksamheter som arbetar med och för barn, bör samverka med varandra i respektive framtagningsprocess. Det behövs således ytterligare synkronisering och samverkan inom varje respektive förslag, men även mellan de tre förslag som ges av utredningen.

Vidare bör de insatser och förslag som utredningen föreslår vara utformade med hänsyn till samtliga diskrimineringsgrunder i barnkonventionen. Härtill behövs även hänsyn tas till diskrimineringslagens två diskrimineringsgrunder sexuell läggning och könsidentitet, som är två begrepp som inte förekommer i barnkonventionen.

7.3 Sverige bör ratificera det fakultativa och tredje tilläggsprotokollet till barnkonventionen om ett klagomålsförfarande

Länsstyrelsen tillstyrker utredningens förslag.

11.4.4 Arbetet med att göra offentliga verksamheter kända, tillgängliga och anpassade för barn behöver förstärkas

Utredningen föreslår att länsstyrelserna får i uppdrag att stödja kommuner och regioner i deras arbete med att göra centrala lokala verksamheter och funktioner kända, tillgängliga och anpassade för barn, genom att utforma regionala informationsytor för detta ändamål. Länsstyrelsen tillstyrker inte förslaget i dess nuvarande form.

Länsstyrelsen lämnar följande synpunkter:

Länsstyrelsen ser det som positivt att vara länken till regionala och lokala aktörer i syfte att förstärka barnets rätt till information, delaktighet och kännedom om sina rättigheter. Uppdraget uppfattas dock i det förslag som ges i 11.4.4 framför allt som ett uppdrag som kräver resurser inom området marknadskommunikation och digitala medier, då länsstyrelserna föreslås utforma regionala informationsytor med information riktad till barn.

Länsstyrelsen avstyrker detta förslag på uppdrag utifrån de medföljande resurserna (en årlig tilldelning på en miljon kronor till 21 länsstyrelser under två års tid). Att utforma 21 digitala informationsytor, anpassade för barn, i varje län kräver mer resurstilldelning både för framtagande och långsiktig förvaltning.

Därtill behöver även en regional informationsyta bli känd och använd hos målgruppen barn samt utvecklas kontinuerligt, varpå det är viktigt att redan i framtagandeprocessen veta med vilka resurser plattformen ska drivas vidare efter framtagande och lansering.

Länsstyrelsens förslag på alternativt uppdrag i syfte att göra offentliga verksamheter kända, tillgängliga och anpassade för barn är att respektive offentlig aktör får i uppdrag att skapa en ”barningång” på sin digitala informationsyta. Länsstyrelsen ser gärna en framtida dialog i utformningen av ett framtida uppdrag, för att det ska landa rätt i ansvar, genomförande och resultat.

Förslagen i kapitel 11.4.4 behöver vidare synkroniseras med förslaget i kapitel 11.5.4 (att Barnombudsmannen bör få i uppdrag att tillhandahålla information om barns klagomöjligheter inom olika områden), kapitel 11.6.3 (att Barnombudsmannen bör få i uppdrag att utveckla och sprida ett metodstöd för kommuner och regioners arbete) och med förslaget i kapitel 12.8.1 (regional försöksverksamhet med barnrättsbyråer som bedriver verksamhet med oberoende barnombud). Dessa förslag är i sina respektive genomföranden beroende av varandra för att i slutänden få positiv effekt för det enskilda barnet eller grupper av barn. Arbetet får inte stanna på en strategisk nivå där olika aktörer famlar efter sina respektive roller. Utredningen visar god förståelse för detta och att det är viktigt att förebygga, men Länsstyrelsen vill ändå betona att det behövs mer samverkan och synkronisering, både inom varje respektive förslag, och mellan de tre förslag som ges av utredningen.

11.6.3 Överväganden och förslag - utveckla metodstöd för kommunala och regionala informationslotsar för barn

Länsstyrelsen tillstyrker utredningens förslag.

Länsstyrelsen lämnar följande synpunkter på förslaget:

Länsstyrelsen upprepar synpunkt under rubrik 11.4.4, gällande vikten av synkronisering och samverkan mellan aktiviteter och insatser i förslag 11.5.4 och 12.8.1.

Länsstyrelsen vill även betona vikten av att det kopplat till metodstödet framtagande också bör utvecklas en plan för implementering av metodstödet, i syfte att bidra till ett jämlikt användande i alla regioner och kommuner. Länsstyrelsen erfar att det saknas naturliga mottagare av stöd och vägledning inom barnets rättigheter i flertalet kommuner, vilket i längden kan innebära ojämlikt stöd till kommunerna och därmed ojämlik tillgång till rättigheter för barn i länet. Målet bör i stället vara att alla regioner och kommuner i landet ska använda sig av metodstödet för att barn, oavsett i vilket län eller kommun de bor, att alla barn ska ha kunskap om sina rättigheter och veta hur de kan gå till väga för att få sina rättigheter tillgodosedda. Ett framtagande av metodstöd som har avsaknad av implementeringsstöd gynnar främst större kommuner, vilket leder till en ojämlikhet i länet och i landet.

12.8.1 Staten ska bidra till etableringen av barnrättsbyråer inom civilsamhällesorganisationer som erbjuder verksamhet med oberoende barnombud.

Länsstyrelsen tillstyrker utredningens förslag, med nedanstående förbehåll:

Länsstyrelsen önskar att förslaget om dialog mellan Socialstyrelsen, Barnombudsmannen och Länsstyrelsen förtydligas. Det är i nuvarande skrivning otydligt vilka förväntningar som finns på respektive part. I arbetet med försöksverksamheten är länsstyrelserna en viktig samarbetspart för lokal och regional etableringen. Därför föreslår Länsstyrelsen att de länsstyrelser som berörs specifikt i län med etablering av barnrättsbyråer med oberoende barnombud ges ett särskilt uppdrag och finansiering som kopplas till Socialstyrelsen och Barnombudsmannen.

Arbetsbeskrivningen för ett barnombud på en barnrättsbyrå framstår vidare som mycket komplex och det förefaller vara en tämligen svår uppgift. Utredningens förslag på arbetsbeskrivning innehåller i nuläget otydliga gränser för vad barnombudet bör och inte bör göra. Länsstyrelsen välkomnar därför att försöksverksamheterna även får i uppdrag att ta fram förslag på standard för hur en konstruktiv samverkan mellan alla de aktörer som barnombudet behöver samverka med kan se ut. Försöksverksamheten behöver utvärderas av professionell utvärderare och/eller vetenskaplig följeforskning.

Länsstyrelsen saknar vidare en utförlig beskrivning av barnombudets uppdrag gällande att vara behjälplig för barnet med att framställa en klagan till barnrättskommittén efter att alla nationella instanser har gått igenom. Det är inte tydligt i utredningen om denna uppgift ska åläggas barnrättsbyrån eller annan samhällsinstans.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Brittis Benzler med samordnare social hållbarhet Mikaela Dinu Billström som föredragande. I den slutliga handläggningen har också länsråd Johan Löwenadler Davidsson, avdelningschef Emma Willaredts och enhetschef Nina Lindgren medverkat.

